

manifestationem concernentibus, eidem poenitenti, si manifestare renuerit, *sacramentalem absolutionem denegando*."

3) A sacro Officio procedi debere tum contra *docentes licitam esse illam praxim*, defendentes (etc. ut supra), et contra confessarios illam doctrinam pravam sequentes, si eorum agendi ratio talis sit, ut *suspecti reddantur de adhaesione ad pravam illam doctrinam*. Quare, exceptis poenitentibus in propria causa, omnes qui noverint aliquem deliquisse sive doctrina ista, sive praxi, quae suspicionem pravae doctrinae ingerat, jubentur infra mensem S. Officio delinquentem denunciare (sub poena excommunicationis: quae saltem hodie sublata est).

340 Attamen, quamquam per se nomen complicitis inquiri non licet, possunt ejusmodi esse adjuncta, in quibus id sane liceat atque adeo sub poena denegandae absolutionis complicitis manifestatio exigi debeat. Nimirum si confessarius simul alio munere, ut *Superioris*, fungitur, propter quod poenitens obligetur, ad ipsum auctores et complices peccati communi bono contrarios corrigendi aut puniendi causa deferre. Quod si obtinet, confessarius non qua confessarius, sed qua Superior notitiam complicitis sibi dandam jure exigit. — Imo in illo casu, in quo poenitens propter commune bonum denuntiationem complicitis facere debet, confessarius quilibet per se exigere debet, non quidem ut sibi, sed ut Superiori denuntiatio fiat. Quare si poenitens ex justa causa mavult per confessarium denuntiationem facere, is sine dubio complicitis nomen excipere potest; imo exigere, ut aut per se aut per alterum aut immediate denuntiatio fiat, etiam sub poena denegandae absolutionis pro re nata prorsus debet. Expediit vero, ut extra confessionem, quantum commode fieri possit, haec denuntiatio excipiat; imo ut detur notitia sigillo sacramentali non clausa, exigendum est. Cf. Lugo disp. 16 n. 432 sq., Ball. not. ad Gury II. 502.

Ad ejusmodi circumstantias Ben. XIV. ipse referre videtur, quum damnatam praxim describens dicat: „opiniones falsas et erroneas sequendo, *vel veras et sanas male applicando*, perniciem tam suis, quam poenitentium animabus consciscunt“.

NB. Num et quomodo in peccato reservato, quando legitimus confessarius desit, integritas objectiva non sit necessaria, v. sect. III. cap. I. art. IV. § 2 in fine (*de cas. reserv.*).

Articulus III.

De mediis ad integritatem confessionis procurandam necessariis.

Quoniam generatim peccatum grave nullum voluntarie tacere in confessione fas est, integritas vero subjectiva seu formalis, quantum per diligentiam *humanam* licet, objectivae integritati debet respondere, media ad id efficiendum necessaria adhiberi debent. Medium igitur per se et semper necessarium est conscientiae discussio; medium per accidens necessarium, i. e. post confessiones prius invalidas factas, est confessionum repetitio, vel etiam confessio generalis. De utroque medio agendum est.

§ 1.

De examine conscientiae confessioni praemittendo.

I. Requiritur per se sub gravi examen serium et diligens, ea³⁴¹ sc. diligentia, quam homines in gravi negotio impendere consueverunt; at non tanta diligentia, quae confessionem reddat odiosam et nimis molestam. Trid. sess. 14 cap. 5. Cf. Lugo disp. 16 n. 590—594.

II. Diligentia igitur necessaria diversa est pro diversis poenitentium conditionibus sc.

- 1) pro diversa conditione conscientiae et habituali vitae puritate,
- 2) pro temporis diuturnitate, quod ad confessionem instituendam percurrendum est,
- 3) pro diversa poenitentium instructione et ingenii acumine,
- 4) pro diversa corporis valetudine.

III. Qui gravem negligentiam in sui discussione committit, per se sacrilege et invalide confitetur: attamen ut hoc re ipsa committatur, poenitentem etiam subjective ad hunc gravem defectum a se commissum satis attendisse necesse est. De cetero confessarius non raro aliquem defectum examinis supplere potest eumque ab ipso suppleri expedit.

IV. Ut de defectu graviter leviterve culpabili commissio postea aliquod iudicium feras, attende regulas quasdam practicas a Reuter, Mazzotta, Lacroix datas:

Reg. 1. Qui conscientiam neque nimis strictam, neque nimis laxam utens post sui discussionem remorsum conscientiae clamantis seu „*la-trantis*“ non sentit quasi de culpabili negligentia, potest quietus esse.

Reg. 2. In dubio de negligentia gravi aut levi commissa, qui post institutam confessionem reperit, se plura peccata mortalia omisisse quam dixisse, *gravis* negligentiae reus habendus est; si multo plura confessus est, quam omisit, non gravem negligentiam commisisse censendus est. Sporer n. 367 cum Nugno aliisque.

Reg. 3. Qui, ab una alterave hebdomada confessus, numero incerto et dubio accusat peccata externa palpabilia, e. g. „ter quaterve commisi fornicationem“, gravem suspicionem ingerit de negligentia examinis graviter culpabili. Vide Reuter *theol. mor.* p. IV. n. 311, Mazz. disp. 1 Q. 2 cap. 1.

Explicatio. Nota igitur ad I. Lugo l. c. et alii recte dicunt: Etiam si³⁴² post adhibitam moralem diligentiam putes, te, si plus temporis adhuc impendas, etiam plura peccata reperturum esse, propterea tamen male inferas, te teneri etiam ad plus temporis impendendum: secus enim, qui a multis annis confessus non sit, per dies et dies recogitando vitam suam non satisfaciatur, quod absonum est dicere. — Imo Sporer l. c. n. 366 docet, eum, qui post diligentiam moralem confessionem instituat, postea vero non recordetur, utrum hoc illudve peccatum dixerit necne, non teneri ad ejus peccati confessionem, eo quod praesumere possit et debeat, se cum ceteris ea peccata vere confessum esse: si autem ex alia quadam ratione graviter dubitet et vere dubius haereat, utrum tale peccatum confessus sit annon, debere utique illud peccatum certo a se commissum postea confiteri.

Ad II. 1. Qui raro peccatum grave committit, levio omnino examine contentus esse potest, maxime si consuevit quotidie conscientiam suam non-nihil excutere: gravia enim peccata, si quae commisit, tum facillime memoriae occurrent. Imo qui moraliter certus est, se ab ultima confessione graviter non peccasse, ad examen *severe* non tenetur, sed ad curam, ut *sufficientem* materiam clavibus subjiciat. — Ceterum etiam eum, ut exstirpet peccata leviora et *justum fructum* ex sacramento hauriat, nullatenus debere omni examini supersedere, evidens est.

343 2. Qui diu confessus non est, quamquam absolute diutius se examinare debet quam ille, qui a breviori tempore confessus est, tamen relative minus tempus impendere potest. Quis enim ferat, eum, qui ab anno confessus non sit, ad examen duodecies longius obligare, quam qui ante mensem confessus sit!

3. Homines rudes et parum instructi ad tantum examen non tenentur, quantum instructi et exculti. Quare si poenitens aliter bene instructus imparatus accedit ad confessionem, per se benigne remittendus est, ut, excussa conscientia, redeat: si vero homo rudis est, quando *nullam* quidem adhibuit diligentiam, idem faciendum est, attamen *alicujus diligentiae defectum* confessarius longe facilius supplebit. Nam homo rudis sibi relictus etiam diurno tempore id perficere non potest, quod confessarius brevi tempore interrogationibus perfecturus est. Quare si confessarius videt, se interrogando eam integritatem confessionis attingere posse, ad quam poenitens sibi relictus diuturniore examine vix pertinet, tuto examinandi onus in se suscipere potest, et melius in se suscipiet, maxime si timendum est, ne poenitens ob dilatam confessionem perterritus redire non audeat.

Vide, quae hac de re habet Catech. Rom. part. 2 c. 5 n. 60: „Si sacerdos hujusmodi homines prorsus imparatos cognoverit, humanissimis verbis a se dimittet hortabiturque, ut ad cogitanda peccata aliquod spatium sumant, ac deinde revertantur. Quodsi forte affirmaverint, se in eam rem omne studium contulisse, quoniam sacerdoti maxime verendum est, ne semel dimissi amplius non redeant, audiendi erunt, praesertim si emendandae vitae studium aliquod prae se ferant, adducique possint, ut negligentiam suam accuset, quam se alio tempore accurata meditatione compensaturos promittant.“

Reuter l. c. n. 311: „Ceterum experientia docet, ut recte notarunt Vasquez et Lugo, apud rusticos aliosque rudes . . . . . prudentem confessarium aliquot interrogationibus plus proficere, quam illi sibi relictis longo examine, quamvis conentur omnia in memoriam revocare. Unde tales, si diligentiam *aliquam* adhibuerint, non facile sunt remittendi, ut se examinent, etsi aliquis defectus advertatur.“

Sporer *theol. sacram.* (tom. III.) *de poenit.* n. 365: „Rudes et imperiti adhibere non possunt tam exactam sui discussionem, sicut docti et intelligentes: quamobrem confessarii examine juvare debent.“

Segneri *il Confessore istruito* c. 2 monet, ne sine urgenti causa homines rudes remittantur, ut melius se examinent, quia ex una parte timendum sit, ne deterriti redire omittant, et ex altera parte confessarius suam diligentiam examinis defectum facilius supplere possit.

Cf. etiam Scavini t. 3 n. 456 (ed. 10).

4. Ii vero, qui gravi morbo decumbunt et prae virium defectu recogitare praeteritam vitam nequeunt, nedum ad examen diligens obligandi sint, ne ab ipso quidem confessario nisi valde moderate examinari debent;

postea, si Deus sanitatem restituerit, defectus majoris diligentiae suppletus est, aut si post absolutionem sine mentis conatu alia peccata memoriae occurrunt, illa utique accusanda et absolvenda sunt.

Ad III. Quo melius examen perficiatur, aliquem ordinem poenitens sibi praestituere debet, sc. ut secundum ordinem decalogi, praecceptorum Ecclesiae et peculiarium status obligationum perpendat, quaenam peccata commiserit, in mentem revocando singula tempora, maxime extraordinarios dies etc.

Reuter modum non sufficientis tantum, sed magnae omnino diligentiae exhibet: ut aliquis „recogitet, ubi quovis die fuerit, quaenam negotia gesserit, quid in iis circumstantiis cogitatione, interiore affectu, verbo, opere, vel omissione deliquerit; quomodo domi, in templo, in conversatione cum proximo se habuerit: neque necesse est, ut eadem vestigia relegendo iterum iterumque rimetur“.

Sporer n. 365 ex Gobat n. 498 approbans affert compendiosam praxim examinandae conscientiae a longiore tempore v. g. aliquot mensium vel medii anni pro eo, qui vitam potius uniformem egit: „ut nimirum poenitens consideret tria tempora, 1) unum diem feriale, quid in illo fecerit, 2) unum diem festum simili modo, 3) tempora extraordinaria itinerum, negotiorum, nuptiarum, conviviorum, occasionum etc.“

Qui a brevi tempore tantum institutus est examen, consideret cogitationes, verba, opera in ordine ad Deum, proximum, semetipsum.

Ceterum vide infra aliquam methodum, secundum quam confessarius in examinanda conscientia poenitentem juvare possit, praecipue eum, qui a longo tempore confessus non sit, aut generalem confessionem velit instituire.

§ 2.

De confessionum repetitione et de confessione generali.

Confessiones, in quibus defectus aliquis commissus est, aut sunt³⁴⁵ invalidae aut incompletae tantum. Si incompletae tantum erant, sed validae, compleri debent, non repeti; si vero invalidae fuerunt, repeti debent, at pro confessarii diversitate diverso modo.

I. Obligatio repetendi confessiones imponenda non est, nisi moraliter certo de earum nullitate constat; consilium vero dari potest secundum regulas de confessione generali n. III. et IV. notandas. S. Alph. n. 505 „*cum communi sent.*“

II. Haec repetitio ex integro fieri debet, si instituitur apud diversum confessarium; si vero apud eundem fit, apud quem prius confessiones institutae erant, integritas quidem, si deerat, distincta accusatione complenda est, circa reliqua peccata autem sufficit, ut confessarius retinuerit aut nunc resumat confusam de statu poenitentis notitiam. S. Alph. n. 502.

III. Confessio igitur generalis, quae est vel omnium vel multarum confessionum repetitio, aut necessaria est, aut utilis tantum, aut nociva: si necessaria, praecipienda est; si utilis, aliquoties consulenda; prohibenda, si nociva est.

IV. Praecipienda est, si confessiones praeteritae moraliter certo nullae erant. Utilis et consulenda ex duplici causa esse potest: 1) si de nullitate confessionum non constat quidem, tamen grave dubium est propter frequentem relapsum similesque rationes; 2) si de valore quidem priorum confessionum prudenter dubitari nequit, attamen in specialibus adjunctis seu vitae conditionibus homo sese ad majorem fervorem in divino servitio disponere vult. — Nociva autem est apud eos poenitentes, qui, si recogitarent praeteritam vitam, aut periculum lapsus sibi crearent, aut conscientiam nimis strictam in anxietates et perplexitates conjicerentur; quare tunc, nisi omnino constat de priorum confessionum nullitate, nulla repetitio permittenda est, si vero de nullitate certo constat, cum moderata cura et sub confessarii prudentis auxilio repetitio institui debet, et examen postea prorsus interdicti.

³⁴⁶ V. In confessione generali non necessaria confessarius omnino leviori cura in interrogationibus contentus esse potest; imo etiam poenitentem monere expedit, obligationem omnia peccata accusandi non adesse, ne forte in decursu confessionis verecundiam aliquam captus ex falsa conscientia sacrilegium committat. Attamen si demum poenitens serio cupit generalem confessionem instituere, maxime si id accidit propter dubium priorum confessionum, a nimia brevitate aut quadam praecipitancia etiam abstinendum est: secus ipse poenitens non tranquillus, sed inquietus redditur, ut non semel observari licuit poenitentes post generalem confessionem peractam conquerentes, se non omnia dicere potuisse, quod confessarius nimis cito rem expedire voluisset.

VI. In modo vero ejusmodi confessionum excipiendarum id observandum videtur, ut, si poenitens cupit, ipse prius, quae in conscientia habet, dicat, dein confessarius interrogando suppleat; si vero poenitens libenter consentit, confessarius interrogando incipiat, postea vero paululum temporis poenitenti concedat, ut, quae fortasse reliqua sint, exponat.

³⁴⁷ **Explicatio.** Ad I. nota: Difficultas esse nequit, quando poenitens voluntarie peccatum reticuit, aut occasionem voluntariam nunquam dimisit inimicitiasve deponere nunquam paratus fuit, et in similibus causis: quia tunc certo constat, confessiones invalidas et sacrilegas fuisse. Sed difficile est aliquando judicare in causa frequentis relapsus sine ulla occasione continuam liberam. Quodsi poenitens brevi post confessiones, prima data occasione, sine ulla resistentia saepius relapsus est, praesumi debent confessiones sine sufficienti dolore et proposito ideoque invalidae factae esse; si vero sincera aliqua resistentia confessionem sequi consueverat (cf. n. 492), de nullitate confessionum non constat, quare non imponenda, sed consulenda est earum iteratio, quando tandem poenitens majores vires et meliorem dolorem concepit.

Ad II. 1. Si quis tandem generalem confessionem instituere vult, distinctio inter confessarium eundem et diversum non tanti est facienda; sed solummodo, quando poenitens aut confessarius ad ea, quae absolute necessaria sunt, sese restringit. Nihilominus etiam in confessione generali necessaria confessarius ille, qui omnes priores confessiones poenitentis audivit, leviori cura contentus esse potest.

2. Illa confusa notitia, quae absolute sufficit, comparari potest sive ex poenitentia imposita, sive aliquot interrogationibus apud poenitentem factis. Haec autem sufficit, quatenus conjungitur cum priore notitia distincte data — ergo apud eundem confessarium — maxime quando ex illa priore notitia distincta poenitentia conveniens imposita atque persoluta est: quare tunc ad complendum iudicium restat, ut 1) valide feratur sententia absolutionis, atque 2) illa cognitio praevia ad eam ferendam necessaria, per quam poenitens absolutione dignus cognoscatur, a confessario concipi possit.

3. Si confessione facta absolutio poenitenti dilata erat, illo vero postea revertente confessarius peccatorum accusatorum immemor factus est: sine dubio etiam sufficit, confusam notitiam nunc resumere. Imo si poenitens dispositus jam antea erat, atque ex alia causa absolutio dilata est, sufficit absolute confessarium meminisse, poenitentem dignum esse atque poenitentiam convenientem esse impositam. (Semper supponitur, nullum aliud peccatum grave intercessisse inter tempus praesens et inter tempus peractae confessionis, alioquin id distincte accusari atque dolore cum aliis actibus renovari omnino debet.) Cf. Suarez et Lugo disp. 16 n. 636.

4. Cognata quaestio versatur circa eum casum, quando aliquis sacerdoti qua amico peccata sua dixit, qualis requiratur in sacerdote illorum peccatorum praesens notitia et memoria, ut, accedente generali accusatione, poenitens absolvi possit. In quo Lacroix, S. Alph. alique distinctam omnium peccatorum memoriam postulant, ex eo quod requiratur distincta confessio sacramentalis, haec autem tum tantum ex generali accusatione poenitentis oriatur, si pro illo tempore confessarius habeat distinctam eorum memoriam; Lugo l. c. contra ad communem praxim provocat, quo probet, sufficere, ut nunc confusa notitia eorum, quae antea amice dicta fuerunt, existat, eo quod ex illa confusa memoria cum notitia distincta antea habita videatur confessio sacramentalis conflare.

Haec quidem Lugonis opinio tunc omnino probabilis videtur esse, si sacerdos qua amicus narrationem peccatorum excipiens jam aliquatenus suspicabatur, se posse illum hominem, qui tum de confessione nihil cogitaret, ad confessionem sacramentalem perducere; nam tunc accusatio quidem sacramentalis intentionaliter non fuit, notitiae tamen peccatorum receptio coepit esse judicialis et sacramentalis ex parte sacerdotis, ideoque distincta notitia judicialis inchoative saltem data est: quod videtur prorsus sufficere, modo postea ex parte poenitentis consensus externe detur ad iudicium perficiendum. Quodsi vero neque poenitens in illa narratione peccatorum praevia quidquam de sacramento poenitentiae dixit, nec sacerdos cogitavit, sententia S. Alph.¹ videtur vera esse, quia tunc, nisi distincta

memoria in sacerdote perseverat, distincta *notitia judicialis* neque adest neque unquam aderat: at in solâ judiciali notitiâ sententia sacramentalis, necessario in singula peccata gravia ferenda, nititur.

349 Ad III. et IV. 1. Utilitates confessionis generalis succincte enumerat S. Ignatius de Loyola in libello *Exercitiorum spiritualium*: 1) multo plus commodi ac meriti accedit ob dolorem de peccatis vehementiorem; 2) longe manifestius natura et malitia peccatorum perpenditur et inspicitur; 3) multo melior fit dispositio ad SS. Eucharistiae sumptionem atque sic ad fugam peccati et ad gratiae receptae conservationem et augmentum.

2. Expedi igitur confessionem generalem instituere in praecipuis vitae epochis, ut: 1) in electione vel assumptione novi statûs: ante matrimonium, ante statum religiosum assumendum, ante sacerdotium; 2) in missionibus publicis vel spiritualibus exercitiis: in quibus ii, qui jam bonam confessionem generalem fecerunt, communiter solum ad partialem confessionem generalem, i. e. ab ultima incipiendam, admitti debent; 3) in morbo periculoso, vita ad finem vergente, si aegroti vires suppetunt.

3. Totius vitae confessionem generalem, saltem si in matura aetate facta fuit, raro admodum expedit repetere: attamen neque ita interdicenda est, ut ne ille quidem, qui sine ullo scrupulo et perturbatione ex singulari fervoris spiritualis augmento concepto perfectiorem denuo vitam sibi praestituerit, ad eam ullatenus admittatur; quamquam communiter potius declinanda quam admittenda est. Partiales vero confessiones generales a tempore ad tempus utiliter instituuntur, uti mos communis etiam est in diversis religiosis familiis.

350 Ad V. Antequam confessio generalis suscipiatur, plerumque inquiretur oportet de causa, cur poenitens eam instituere velit, ut cognoscatur, utrum confessio generalis necessaria sit, an libera.

Deinde inquiretur in conditionem poenitentis atque vitae statum, quo convenientius confessarius interrogando eum juvare possit. Animetur poenitens ad magnam sinceritatem, ne quid verecundia et pudore occupatus reticeat; quare ne unquam confessarius signum admirationis vel indignationis edat, quantumvis gravia fuerint peccata, sed potius ostendat se nullatenus mirari, se graviora audivisse, infirmitatem humanam extollat, ex qua mirandum potius sit, quod non plura etiam et graviora peccata fuerint commissa, imo laudet poenitentem, si quod peccatum gravius cum pudore et repugnantia tandem dixit, gratuletur de victoria ex se et diabolo reportata et iterum efficacibus verbis ad sinceritatem animet atque ad confessionem sic faciendam, ac si ultima totius vitae fuerit.

Si peccatum diu celatum erat, potest expedire, hoc peccatum primo loco exprimi atque de tota materia, in qua id versabatur, confessionem statim compleri: si vero nimia verecundia etiamnunc poenitens detinetur, confessio incipiat secundum ordinem decalogi, ut postea poenitens, quando majores animos cepit, fidentius rem enarret: at tum imprimis saepe animandus et exhortandus est ad vincendum pudorem, atque cum multa benignitate tractandus.

Confessario plerumque minus grave erit, si ipse potest interrogationibus totam confessionem generalem perficere, idque si de hominibus rudioribus agitur, communiter etiam poenitentibus gratius erit. At ne sese hac in re poenitenti obtrudat; qui enim, conscientia discussa, peccata sic reperta fateri vult, postea tranquillus non erit, nisi secundum *suum* ordinem ea po-

tuerit exponere; tunc igitur interrogando solum suppleat. Sed etiamsi interrogando ipse confessionem quasi totam fecerit, ne unquam omittat poenitenti tempus concedere, ut possit, quae velit, addere.

Brevem methodum hîc exhibeo, multa tamen pro circumstantiis relinquo sup-³⁵¹plenda¹: multa etiam ex responsis acceptis a poenitente saepe evadent superflua. Interrogationes exhibeo tantum de speciebus, id supponens, de numero ubique etiam interrogandum esse, quoties sc. aut absolute, aut in mense, hebdomada, die. Incipio a sexto praecepto.

In juventute forte seductus (cta) es? — qua aetate? tactus, an pejora? cum puellis an pueris? tecum ipso? (sequelaene aderant, vel: tibine satisfacisti, vel: pollutio? in feminis, nisi ipsae clarius rem expriment, saepe sufficit: valdene excitata eras? cf. vol. I. n. 873.)

[NB. Postquam confessarius in genere cognoverit, usque ad impura facta perventum esse, interroget prius de actionibus, dein de sermonibus, tum de cogitationibus, et cogitationes et sermones resumens de desideriis.] Igitur: Postea acciderunt etiam pejora? Cum altero sexu? peccatum completum? evasitne praegnans? . . . (Si negatur: scisne, unde id acciderit? an erat tale peccatum, ut praegnans evadere posset? — alioqui de onanismo, vel abortu, sed caute.) Quoties alias [cf. I. n. 242] tactu peccasti (obscoenis? maxime si hoc negatur: vel ex prava intentione, vel cum voluptate? an sine prava intentione et superficietenus tantum in superiore corporis parte supra vestes?), amplexibus et osculis (cum mora et ardore, vel cum prava voluptate?). Cum eadem persona semper? etiam cum persona cognata, matrimonio (voto) obstricta? Estne in eadem domo tecum, an saepe visitasti? vis eam matrimonio tibi jungere? Accideruntne alia tecum, si solus eras? tactus an pejora? tunc etiam alia desideria? An aliud quid accidit? cum sodalibus pravis conversatus es? . . . (ut explicetur, si quid actum est cum eodem sexu.) Etiam postea de male gestis gavisus es eaque approbasti?

Alias etiam inhoneste locutus es? sermones miscebas (de altero sexu?) an unum alterumve verbum tantum? idque valde obscœnum? sermones pravis ex prava libidine et intentione vel saltem cum scandalo praevisto, coram pluribus? an cum intentione seducendi, coram quot? (Si poenitens est matrimonio junctus: coram personis solutis? si negat: erantne valde obscœni; vel ex prava intentione?)

Quoties alias pravas cogitationes fovisti voluntarie (cum pravis motibus vel libidine, de altero sexu? . . .) — Quoties inter sermones et cogitationes processisti ad desideria? cujus rei? in quasnam personas? cognatas, matrimonio junctas? . . .

(Si poenitens matrimonio junctus est:) Etiam post matrimonium aliquid accidit? . . . prava desideria in alienas personas? . . . in matrimonio christiano more vixisti? (contra finem matrimonii? sed non semper interrogandum); si uxor est: vironem obsecundas? (debitum conjugale non negasti?)

An nunc omnia peccata contra sanctam puritatem dixisti? Cogita, num quid te remordeat. Fortasse non amplius poteris confessionem generalem denuo instituere.

I. *praec.* An contra fidem voluntarie dubitasti? dubia aliis communicasti? Aliter contra fidem egisti, locutus es? coram pluribus vel quot? eosve seduxisti? Contra religionem et sacerdotes locutus es? Aliorum sermones audivisti, approbasti, promovisti? Pravis libros et ephemerides (contra fidem, an mores?) emisti, legisti, aliis legenda dedisti vel permisisti?

An unquam desperasti de salute et divina misericordia? . . . Praesumens de divina misericordia peccasti, in peccatis perseverare proposuisti?

An superstitionem exercuisti? sortilegos adisti? serio? (magnetismus? tabulae rotantes . . .) — Sacris rebus abusus es, vel irreverenter tractasti? Sacramenta indigne suscepisti? (. . . etiam extr. unctionem, matrim., confirm.)

¹ Si quis longiorem peccatorum catalogum desiderat, eum habet apud Lacroix 1. 6 p. 2 n. 980—1140, Tambur. *meth. confess.* lib. 2 cap. 1—9 incl.

II. Blasphema verba protulisti? (etiam mente blasphema?) — maledicta in alios concessisti? verba sacra cum ira in Deum dixisti? Contra Deum divinasque ordinationes iratus vel non contentus fuisti? idque manifestasti? Falsone jurasti? aut cum dubio periculose pejerandi? (consuetudo?) in iudicio, et cum alieno damno? — Fecistine aliquod votum, quod non impleveris?

III. Diebus dominicis et festis semper totum Sacrum audisti? In ecclesia scandalose non egisti? Sine necessitate serviles labores exercuisti? (diu? coram aliis? — Expendantur et explicentur causae excusantes.)

IV. Parentes suntne superstites? Graviterne eos offendisti? inobedientia vel frequenti vel in rebus gravibus? (contra eorum praeceptum familiaritatem cum altero sexu fovisti, periculosa consortia adiisti?) ex animo eos contempsisti? cum contemptu iis respondisti? ad gravem moerorem commovisti? injuriis et asperis verbis eos allocutus es? iis maledixisti idque serio vel ipsis audientibus? . . . eorumne te puduit? curam eorum in necessitatibus habuisti? ultimam eorum voluntatem implevisti?

In famulatu hero fidelitatem servasti? non contemptim et asperis verbis eos gravi injuria affecisti, secreta non revelasti? famam apud vicinos non laesisti? An in rebus prohibitis obedivisti? In domo aliis, praesertim liberis, scandalo non fuisti? — (Similiter interroga de aliis Superioribus, num offensi fuerint, et quare.) — (Ipsos heros vel Superiores vero:) Curam famulorum egisti? malos famulos expulisti? — vel si forte sat gravis causa eos retinendi fuit, cohibuisti et innoxios reddidisti? nihil mali eis permisisti? eos ad officia religionis implenda induxisti?

(Parentes ipsi interrogandi:) filiis providisti? correxisti et punivisti, cum prudentia tamen et sine ira? pueros non una dormire permisisti cum puellis? Scivistine semper, ubi et cum quibus conversarentur? Eos in religione et oratione ad Deum et B. Mariam V. instituisti? ad scholas pravas non misisti? Adultis non permisisti familiaritatem periculosam cum diverso sexu? si matrimonium intendunt, num solum cum sola esse permisisti? Nunquam coram liberis liberis locutus es? in nulla re scandalo eis fuisti? Cum conjuge pacifice vixisti? etc. . . .

V. Nunquam ira te abripi sivist? Maledicta protulisti? Mala optasti proximo? ex animo? gravia? De aliorum malis gavisus es? Invidiam fovisti? Malum intulisti? aut inferre inferre voluisti? Rixa? Ebrietatem incurristi? plenam? in eo statu mala perpetrasti, aut facere *consuevisti*? officia tua et familiae curam propterea neglexisti? (Occasio, consuetudo!)

VII. Proximum in re nulla laesisti? in emendo et vendendo. (Damnum, furtum? Num restituisti? facere saltem proposueras? cur nondum? . . .)

VIII. In re gravi mentitus es, cum damno alieno? Aliis detraxisti (quod naraveras, eratne falsum an verum? ignotum an notum?) coram pluribus? Aliorum sermones diffamantes approbasti auscultando et promovisti? . . . Secutane sunt alia damna? (Restitutio famae etc., et causae excusantes.) Temeraria iudicia gravia voluntarie fovisti? cum aliis communicasti?

Praecept. Ecclesiae. Jejunia ecclesiastica servasti? (Cur non? . . . edoceantur —) abstinentiam a cibis vetitis (carnes, carnes et pisces simul?). — (De Communionem paschali et annua confessione fere aliunde constabit.)

Quaedam de vitiis capital. et peccatis alienis. Valde superbe cum aliis egisti? Pauperes dure et aspere repulisti? (Beati misericordes? . . .) Avarus divitiis inhiasti vel anxie possedisti? — De peccatis te jactasti? de quibus? — Aliis peccata suasisti? laudasti? mandasti? quum facile posses, non impedivisti? Spectacula, choreae etc? Ornatus muliebris inhonestus? ex prava intentione, aliave industria alios pelliciendi? (Familiaritas cum periculo matrimonii mixti?)

Obligationes statûs? . . . Cogita paululum, num aliud quid habeas, quod conscientiam mordeat? Fortasse ultima confessio erit! Dein seria exhortatione et subjectis motivis poenitens ad contritionem peccatorum inducatur et propositum cavendi abhinc ab omni peccato saltem mortali.

Caput III.

Satisfactio.

Secundum doctrinam S. Scripturae et perpetuae Traditionis a³⁵² Trid. expositam (sess. 14 cap. 8) non semper cum culpa etiam universa poena condonatur, sed divina justitia cum misericordia conjungitur, quod et peccata post baptismum commissa dimittit, neque ad solvendum tantum, sed etiam ad ligandum, i. e. ad peccata etiam convenienti poena atque satisfactione castiganda, claves sacerdotibus concessae sunt.

Quapropter ut divinae justitiae divinique juris ratio habeatur, confessarii in sacramento poenitentiae poenitentias imponere, poenitentes illas acceptare et persolvere debent. Notissimae sunt graves illae poenitentiae canonicae, quae ex antiqua praxi a fidelibus lapsis, ut reconciliationis plenae participes evaderent, praestari debeant. Verum Ecclesia, quam etiam in ejusmodi praxi retinenda et mutanda a Spiritu Sancto duci negare non possumus, humanae infirmitatis rationem habet, et quo mitiores nunc poenas imponere consuevit, eo frequentius ad sacramentalem gratiam in sacramento poenitentiae accipiendam fideles invitat.

At non solum justitiae divinae consulitur, quando poenitentia sacramentalis imponitur, sed simul in ipsa illa satisfactione sacramentali in fidelium commodum misericordia exercetur. Poena enim temporalis, quae dimisso reatu culpae restat, aut in altera vita in purgatorio solvenda est, aut his in terris sive voluntaria castigatione sive tolerantia malorum a Deo immissorum sive operibus a sacerdote impositis est exstinguenda. Porro catholica doctrina communi consensu theologorum proposita est, opera in sacramentali confessione imposita *majorem vim satisfactivam* habere, quam eadem opera arbitrio ipsius poenitentis assumpta, quum virtute clavium sacramentalem effectum ex opere operato producant. Hinc est, quod satisfactio ipsius sacramenti pars dicitur, quae effectus sacramentales compleat atque integros reddat.

Summa doctrina circa obligationem confessarii poenitentiam imponendi, et obligationem poenitentium eam implendi hisce capitibus continetur:

I. Tenetur confessarius in qualibet confessione, si poenitens poenae³⁵³ solvendae capax est, poenitentiam imponere aliquo modo gravitati et qualitati criminum proportionatam. V. Trid. sess. 14 l. c.

„Debent ergo sacerdotes Domini, quantum spiritus et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum et poenitentium facultate salutare et convenientes satisfactiones injungere, ne, si forte peccatis conniveant, et indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem *prae oculis*, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novae vitae custodiam et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem.“